III. Румжнетѣ (Власитѣ.)

Румжнетѣ на Бълг. Дунавский брѣгъ и тѣхно происхождение. Македоаски Румжне по градоветѣ. Влашкитѣ овчари, тѣхний образъ на живѣяние и история. Румжнскитѣ слѣди въ имена на мѣста.

Румжнетѣ (бълг. и срьб. Влахъ, новогрьц. Βλαχος) въ България принадлѣжатъ на двѣтѣ плѣмена. Дакорумжнетѣ, сродници на жителитѣ въ Румжнското Кралевство и Седмоградие, живѣятъ на една тѣсна ивица покрай южнийтъ брѣгъ на Дунавътъ, а пакъ Македонорумжне (Македоновласи, Кутцовласи) сж прьстнати на малки групи по градоветѣ като занаятчии, механджии и търговци или пакъ периодически дохождатъ въ страната като овчари-скитници.

Единственни данни върху численностьта и распрѣдѣлението на Румжнетѣ въ България ние притежаваме въ трудоветѣ на Сарафова. Споредъ него, народопрѣброението 1881 намѣрило въ Княжеството 49.070 Румжне; отъ тѣхъ 42.407 сж се падали на западната половина, отъ Тимокъ до Янтра, а само 6.663 на источната половина, отъ Янтра до морето. Отпечатанитѣ резултати отъ прѣброението 1888 съвършенно ги изоставятъ, защото Румжнетѣ въ тѣхъ влизатъ между «Разнитѣ», които, обаче, напр. въ Видинска околия съставляватъ 20.372 души отъ всички 51.333. Въ Источна Румелия Румжнетѣ се прѣдставляватъ едвамъ съ нѣколко стотини, та и въ сжщность въ никоя статистика тѣ не сж показани точно.

Междата румжнски села па българскийтъ Дунавский брѣгъ се распада на три несвързани по между си дѣла. Първийтъ, който се присъединява къмъ румжнскитѣ колонни въ Добруджа, заема брѣгътъ около Силистра и Тутраканъ; въ Силистренский окржгъ 1881 г. имало 1629 Румжне, въ Тутраканска околия принадлѣжаща къмъ Русчукский окржгъ 3403, отъ които 2804 се падатъ на самийтъ Тутраканъ (7172 жителя). Сѣтнѣ слѣдва единъ междулекъ, въ който има само 1260 Румжне въ Свищовскийтъ окржгъ. Втората група румжнски села се намира надъ Никополь, отъ устието на Осъмъ до онова на Огостъ (1881: въ Плѣвенский окржгъ, къмъ който тогава принадлѣжеше и Никополь, 6077, въ Раховскийтъ

и Трѣвна се наричатъ Гърци. Остатъци отъ една византийска номенклатура сж имената на селата Калакастра между Плѣвенъ и Търново, послѣ въ Кюстендилската котловина Периволъ (περίβολος градина), Стенско (στενά клисура) и Ямборени (отъ ἔμπορος търговецъ?), които при това могатъ да бждатъ само остатъци отъ една господетвующа политическа терминология, по която не може още да се заключи за грьцки жители.

8054). Послѣ върви пакъ единъ проломъ само съ 1494 Румжне около Ломъ-Паланка. Най-силно се прѣдставлява румжнскийтъ елементъ въ третьото мѣсто, въ трижгълникътъ между градътъ Видинъ, Дунавътъ и Тимокъ, който е почти напълно румжнский, съ исключение на сѣверъ отъ Видинъ влизающий тамъ полуостровообразенъ българский езикословенъ островъ. Тамъ заселенитѣ въ 36 села 23.845 Румжне съставляваха 1881 23% отъ населението на Видинский окржгъ и почти половината отъ всички Румжне въ Княжеството. На западъ тѣ граничатъ съ единъ много по-обширенъ, заемающий планинската страна между Тимокъ и Морава румжнски езикославенъ прѣдѣлъ по землището на Кралевство Сърбия, чието население е по-вече отъ двойно, нежели онова, що се намира въ цѣлото Княжество България.[1]

Тойзи дългъ редъ румжнски Дунавски села е отъ по-ново происхождение. Още прѣзъ 18-то столѣтие не рѣдко румжнски селяне се спасявали отъ угнетението на болярetѣ въ турската земя, гдѣто нѣмало нито болярство, нито ангария въ тѣхна полза; тая емиграция ни е извѣстна по свидѣтелствуванията на тогавашни пжтешественници, които описватъ съ най-рѣзки цвѣтове упражняемата тогава въ Влашко тирания. Въ нашето столѣтие това движение се усилило, особенно слѣдъ като турскийтъ Дунавский брѣгъ не ставалъ тъй често мѣсто на военни дѣйствия, а турското правителство отъ своя страна поддържало бързото заселвание на тие пустинни прибрѣжия. Чакъ освобождението на селянетѣ въ Влахия турило край на това изселвание на румжнски бѣжанци въ Турция.[2] Че тая колонизация е нова, показватъ сжщо почти исключително българскитѣ или турски имена на селата. Между румжнетѣ на българскийтъ брѣгъ има още хора родени отвждъ Дунавъ въ Румжния. Споредъ прѣброението 1888

---

[1] Цифритѣ споредъ Сарафовъ, Период. Спис. IV, 15 и VIII, 59.

[2] Дубровчанинътъ Босковичъ прѣнощувалъ 1762 въ Новий-Пазаръ при Шуменъ въ хижата на една „famiglia valaca, venuta là da un anno“, понеже подъ турскитѣ паши се живѣяло по-добрѣ, нежели подъ влашкитѣ и молдовскитѣ князье, „da quali si fanno estorsioni incredibili che farzano i villani ad abbandonare i loro paesi“ (Boscovich, Giornale di un voiaggio da Constantinopoli in Polonia. Bassano 1784 ст. 66; ср. стр. 109). На Карстенъ Нибуръ (Пжтувания III 190) жителитѣ на Влашко се показали по-нещастни и по-вече угнетени отъ данъци, нежели народътъ въ турскитѣ провинции, „за това мнозина се прѣселватъ у Турцитѣ и Татаритѣ за да не бждатъ тиранизирани отъ собственнитѣ си единовѣрци“. Лежанъ пише 1867 (Voyage en Bulgarie, Tour du Monde XIII, 122), че Румжнетѣ въ България сж „бѣжанци избѣгнали отъ ужаснийтъ феодаленъ режимъ, който тежялъ прѣди 1848 върху румжнскитѣ княжества“, но забѣлѣзва обаче, че тая емиграция на-мѣста е станала „прѣди това столѣтие.“ Сжщо и Каницъ (II 40, 276, 282) отнася това прѣселвание въ най-новитѣ врѣмена и го приписва на влиянието на „враждебнийтъ къмъ селянетѣ режимъ на влашкитѣ бояре“.

въ Видинска околия 506 души, въ Раховска 389, въ Никополска 180 сж родени въ Румжния.

Единственната по-голѣма градка община отъ Македонорумжне въ България се намира въ Пещера въ Родопитѣ, на югъ отъ Татаръ-

Фиг. 14. Българка отъ мѣстностьта Рупчосъ въ Родопитѣ.

Пазарджикъ. 1885 насчита 404 души.[1] Споредъ свидѣтелствуването на попъ Константинъ (1819) тѣзи сж прѣселени отъ

[1] Статистиката отъ 1888 знае въ Пещера само 212 „Гърци".

Москополисъ или Восконолисъ, който въ 18-то столѣтие станалъ бързо прочутъ, но послѣ пакъ сѫщо скоро западналъ влашкий градъ въ планинитѣ на югъ отъ Охридъ отъ гнетътъ на Албанци и разбойничествата на Кърджалии.[1] Сегашното поколѣние разказва, че прѣдшественницитѣ имъ нѣщо около прѣди 80 години се прѣселили изъ Македония и Тесалия. Хората още днесь приказватъ, както самъ се убѣдихъ, всички румѫнски съ много грьцки и български думи, но издаватъ обаче себе си открито за Гърци и иматъ грьцки училища и черковни книги. Тѣхнитѣ сродници въ Татаръ-Пазарджикъ и Пловдивъ сѫ сега почти огърчени. Исто и въ Стара-Загора миналото столѣтие се поселили петь семейства Москополити; малката колония се е умножила, но е обългарена. Още прѣди малко бѣха живи нѣколко стари жени, които знаеха влашки, и още си спомняха на моитѣ питатия фразата: ce face? (quid facis?). Въ Княжеството има влашки дюгенджии и занаятчии, по-вечето работници на срѣбърни работи и бояджии, обаче въ много градове[2] при своята изолированность тѣ се прѣврьщатъ въ Българе; много заможни семейства напр. въ Плѣвенъ и Орхание сѫ отъ влашко происхождение. По-голѣмо съзнание на народность притежаватъ македонорумѫнскитѣ ханджии по всичкитѣ шоссета и градове, които почти вси сѫ родомъ отъ планината Перистери при Битоля (Гопешъ, Магарово и др.) и само врѣменно живѣятъ тука като наемачи.

Особенъ народъ сѫ влашкитѣ овчари скитници, които лѣтѣ живѣятъ по високорасположенитѣ поляни на всички планински вериги въ страната. Тѣ се срѣщатъ по цѣлийтъ Балканъ отъ Сърбия чакъ до Черно Море, по Срѣдня Гора, Родопитѣ, Рила, Витоша, Осоговска и Трънски планини. Българетѣ ги наричатъ **Власи**, понѣкога сѫщо **Уруци**, което е турско изражение изобщо за овчари скитници, около Котелъ **Арнаути**. Раздѣлятъ ги на двѣ плѣмена, румѫнски говорящи **Куцовласи** и погърчени **Каракачани**; двѣтѣ ненавиждали едно друго и не се женяли помежду си.[3] Тѣ дохождатъ всѣка година

---

[1] Въ Пещера μέτοικοι ἱκανοὶ ἀπὸ Βοσκοπόλεως. Константинъ стр. 43

[2] Въ София при прѣброяването 1881 сѫ показани 225 лица, въ Самоковъ 130, въ Берковица 60, въ Орхание 26 съ румѫнский като матеренъ езикъ.

[3] Сѫщо и въ Македония се различаватъ, чакъ до Дебъръ, влашки говорящитѣ Куцовласи и грьцки говорящитѣ Каракачани. Каравласи (черни Власи) се зоватъ тамъ, както по-прѣди въ Сърбия, жителитѣ на Влахия (срьб. Каравлашка). Единъ Македонецъ ми нарече и формата Караколчани, и той различаваше „бѣли Власи" или овчари и „черни Власи" или коняри. Въ Гърция влашкитѣ катунари-пастири наричатъ **Карагунидесъ**, въ Сърбия **Црновунци** Черновълненци; за тойзи епитетъ, свързанъ съ чернийтъ цвѣтъ, ср. сѫщо далматинскитѣ Мавровласи на срѣднитѣ вѣкове (върху тѣхъ) вижъ моето изслѣдвание въ Sitzungsberichten des böhm. Gesellsch. d. Wiss. 1879).

заедно съ семействата си и живѣятъ по наети пасища на височина отъ 1000—1500 метра въ дървени или гнилени колибн съ дъсченъ покривъ, които цѣла зима стоятъ праздни; тойзи родъ жилища трѣбва да е новъ, понеже по-прѣди тѣ сж живѣяли подъ стрѣхи отъ сухи клонье или въ полуподземни салаши. Тѣзи жилища винаги сж на едно мѣсто, като малко село, защото Власитѣ живѣятъ на общества отъ нѣколко семейства, наврѣмени отъ 60—100 души. Главатарьтъ на подобно едно поселение се нарича съ турската дума кехая (що означава и общинский служитель), въ Македония исто и по славянски челникъ, отъ тамъ въ грьцкитѣ мѣстности по Олимпъ и Пиндъ челингасъ (отъ челникосъ).[1] Въ тѣзи общества има бѣдни и богати Власи, господари и слуги. Тѣ пасатъ много овци и коньe, но никога говеда. Животътъ имъ е първобитенъ и дивъ. Мжжьетѣ носятъ сини чалми,[2] бѣли или черни вълнени дрѣхи споредъ обикновененъ въ Македония крой, обшити съ черни гайтани и притова дългъ, нѣколко пжти обвитъ около снагата червенъ вълненъ поясъ. Женското облѣкло твърдѣ малко се различава отъ мжжското. Чертитѣ на лицето сж груби и свидѣтелствуватъ за постоянното прѣбивание по вѣтровити планини; между мжжьетѣ все се намиратъ доста хубави типове, но женитѣ сж грозни, защото отъ млади години всичката кжщна работа лѣжи на тѣхъ. Своята състояща по-вечето отъ сирение и млѣко храна тѣзи овчари подслаждатъ съ стукани парчета отъ млади букове, което заедно съ есенното подпалвание на пасищата клони къмъ истрѣбление на горитѣ. Влахътъ се явява на свѣтъ и умира високо по планинитѣ. Само за свадба и за кръщение тѣзи планински обитатели слизатъ долу въ ближната черкова. При това тѣ иматъ свои собственни обичаи, напр. при свадба намазватъ всички свои колиби съ масло и пръскатъ ячмикъ, оризъ и нахутъ, като символи на плодородие. Влахъ се жени само за Влахиня. Главното занимание въ мѣстното село е доение и приготовление на масло и сирение, както и два пжти на годината стрижение овци, което постоянно се захваща съ едно весело празднество

---

[1] Въ срѣднитѣ вѣкове жилищата на пастиритѣ се нарича клети (въ документитѣ на Рилскийтъ монастирь 1378) или клетища (въ Дубровниш. паметници отъ 1430). Влашко село нѣкога на цѣлийтъ полуостровъ наричали катунъ (вѣроятно отъ романското кантоне); оттукъ въ България мѣстни имена Катуница, Катуница; катунари днесь се зоватъ сжщо и номадитѣ цигане.

[2] Синитѣ чалми принадлѣжатъ къмъ грьцкото облѣкло въ южна Тракия и Тессалия. Още Курипешичъ описва 1530 Гърцитѣ между Одринъ и Цариградъ: „tragen auch türkisch pündt, aber nur plaw.“ Това като Турцитѣ да се прѣнесли тукъ остатъкъ отъ разнореднитѣ облѣкла на арабскитѣ Халифи, вслѣдствие на което на християнетѣ се дозволявало да носятъ чалми само отъ тойзи цвѣтъ.

и пушечни гърмежи. Силно е развито по между тѣхъ побратимствот (Старосл. братотворение, ἀδελφοποίησις), което при тѣхнийтъ живот който има непрѣкжснато съприкосновение съ разбойници, диви зв рове и бурни елементи, обезпечва взаимна поддрьжка на личностит То се освещава чрѣзъ черковата; Власитѣ, които встжпятъ въ той свещенъ съюзъ, се исправятъ въ черковата въ единъ редъ, зав зани единъ съ другъ съ вьрви, и попътъ ги благославя съ особени молитви. Така се извършва то и въ монастиритѣ Калоферский

Фиг. 15. Родъ отъ Горня Баня около София (Майката съ синове и внуци).

Рилский.[1] Инакъ Власитѣ, като исти планински жители, сж твърдѣ набожни, но то не прѣчи да ставатъ по между имъ доста кървави сбивания. Спрямо чужденецъ тѣ сж гостолюбиви, и българскитѣ поборници отъ периодътъ прѣди освобождението на страната расправятъ за тѣхъ само похвални нѣща.

По Балканътъ Власитѣ пасатъ отъ Георговъ день (23 Априлий) до Крьстовъ день (14 Септемврий). Послѣ натоварватъ жени, дѣца,

[1] Грьцки и славянски молитви за това вижь въ Бѣлградскийтъ „Гласникъ“, томъ 63, стр. 273 и слѣд.

млѣчни каци, готварски сждове и друга покжщнина на своитѣ ючни коньe, и каратъ стадата съ голѣмитѣ си овчарски кучета на зимни жилища. Хилядогодишенъ навикъ и вроденийтъ непостояненъ характеръ не ги оставятъ да прѣзимуватъ при политѣ на сжщата планина. Тѣ вървятъ бавно, понѣкога цѣли два мѣсеци, докато стигнатъ до своитѣ зимни селения.

Власитѣ отъ Балканътъ всички зимуваха до прѣди неотколѣ въ равнината между Одринъ, Мраморно море и устието на Марица,

Фиг. 16. Селска свадба въ Софийско.

по-вечето въ грьцкитѣ села при Еносъ. Онне отъ Родопитѣ прѣкарватъ зимата въ топлата крайбрѣжна равнина при Гюмюрджина или въ котловината на Драма и Сѣръ, онне пакъ отъ Рила, Осоговска планина и Моравската область въ Солунско. Сжщо и тѣхнитѣ еднoплeмeнни братья отъ Пиндъ и Македонски и Албански планини есень потеглятъ къмъ Тессалия и полуостровъ Кассандра; само една малка часть търси прибѣжище въ Албанската крайбрѣжна равнина при Валона. Пролѣть пакъ се почева тихийтъ походъ на горѣ къмъ мѣстнитѣ пасища.

Новитѣ граници съ тѣхнитѣ митничари и вземанието бегликъ

въ разнитѣ държави по нѣколко пѫти сѫ докарали на това ски-
ническо стопанство голѣма спънка. Къмъ това се съединяватъ ик-
номически причини, които още въ послѣдне турско врѣме сѫ пр-
нудили много Власи да ограничатъ своитѣ хождения въ по-тѣсн
прѣдѣли и да се прибиратъ на зимовище близу до лѣтнитѣ пас-
ща. Отъ онив, що продължаватъ да пасатъ стадата си и при н-
вото управление въ България и Румелия, едни прѣзимуватъ по-веч
само въ прибрѣжната страна около Бургасъ и Анхиало, друг
изъ равнинитѣ отъ Видинъ до Варна, понѣкога край политѣ н
самий Балканъ изъ мѣстноститѣ около Враца, Ловечъ (исто и п
помашкитѣ села), Търново, Шуменъ и т. н. Власитѣ отъ Витош
прѣкарватъ зимата напр. около Плѣвенъ.

Зимнитѣ жилища на скитницитѣ овчари сѫ дали поводъ към
нѣкои етнографически заблуждения. Отбѣлѣженийтъ на етнографичес
ката карта отъ Лежана румѫнски езикославенъ островъ при Враца
и по-прѣди неоткритъ отъ Канитца и други, е произлѣзълъ по тоя
начинъ; има български села, мѣритѣ на които и сега служатъ за
зимно сѣдалище на влашкитѣ овчари и ще продължаватъ да слу-
жатъ, до когато селянетѣ се не сѣтятъ да извличатъ отъ тѣхъ
по-голѣма полза. Сѫщо и въ Албания Лежанъ е направилъ подобна
грѣшка. Въ равнината Мусакия при Валона той отбѣлѣзва нѣколко
изолирани славянски села, но споредъ моитѣ свѣдѣния то сѫ само
славянски овчари изъ мѣстностьта отъ кѫдѣ Охридъ и Струга, кои-
то тамъ се навъртатъ врѣменно за да прѣзимуватъ.

Прѣдприетото срѣдъ зима на новата година 1881 народопрѣ-
броение дава възможность приблизително да се узнае числото на
зимующитѣ въ Княжеството Власи. То възлиза до около 2300 ру-
мѫнски и 700 грьцки говорящи лица.[1] Тѣ живѣяли въ отдѣлни
села накупъ отъ 20—70, въ източнитѣ мѣстности до 163 души.

Сѫщитѣ явления се наблюдаватъ въ новитѣ срьбски окрѫзи.
Власитѣ отъ Пиротский Балканъ, мѣстностьта Враня и планин-
ский исполинъ Копаоникъ, споредъ Миличевичъ 134 семейства съ

[1] Тие цифри добиваме само като приблизителни, отъ прибавянието на малкитѣ откѫслеци на влашко население вънъ отъ крайдунавскитѣ земи у Сарафова, Пер. Спис. V, 16 и VIII, 58 и слѣд., слѣдъ изваждание на градскитѣ Власи и солдати отъ румѫнскитѣ крайдунавски села (въ Варна наприм. стоеше Видинската дружина, Пер. Спис. III. 45): Ловчанскийтъ окрѫгъ 450, Търновскийтъ 409, Шуменскийтъ 396, Берковишкийтъ 247, Врачанскийтъ 286, Севлиевскийтъ 148, Ески-Джумайскийтъ 122, Орханийскийтъ 89 и т. н. Въ окрѫзитѣ Видинский, Раховский и т. н. нѣкои катунари се сѫ записали като Гърци; наприм. въ българомухамеданското село Тлачене въ Врачанска околия прѣзимували наедно 41 Влахъ и 50 Гърци.

33000 овци и 1800 конье зимуватъ сега въ долината на Морава.[1] Ходътъ на развитието на Балканский полуостровъ е сжщъ, както въ Испания и долня Италия (Апулия и Самниумъ), гдѣто скитническото стопанство отдавна е на упадвание вслѣдствие увеличение на обработваната земя и умаление на пасищата; намиратъ се още лѣтни и зимни пасища, но прѣминуванието прѣзъ обработени мѣстности испрѣчва все по-голѣми затруднения. Въ България вече селянетѣ и сега се оплакватъ отъ прѣминуванието на голѣми стада. Освѣнъ това влашкото дребно скотовъдство нѣма голѣми надѣжди срѣщу увеличающето се развъждание едъръ добитъкъ, което е много по-износно, но се движи само въ по-малъкъ кржгъ, и по тая причина почти е въ ржцѣтѣ на мѣстнитѣ Българе.

Съ скитнитѣ овчари сж свързани и влашкитѣ кираджии, които съ своитѣ ючни конье произвождатъ керванната търговия между Дунавътъ и Македония. Всички тие хора, овчари и кираджии, на въпросътъ за народность винаги отговарятъ «азъ съмъ Влахъ,» но тѣхната националность е на упадвание. Ружнското нарѣчие на скитницитѣ овчари е прѣпълнено съ грьцки думи; мжжьете всички сжщо говоратъ български. Чрѣзъ зимното прѣстояване изъ грьцки земи по между тѣхъ се распространява грьцкий езикъ, та мнозина дори сж забравили ружнски и се издаватъ въ България, както и въ Сьрбия, само за Гьрци. Отъ овчаритѣ на Балканътъ, Осоговъ и Витоша нѣкои могатъ да пишатъ исто и грьцки, което тѣ сж научили на зимното сѣдалище; отъ такива влашки писачи произтичатъ грьцки исписанитѣ кжсчета хартия, които донасятъ на българскитѣ власти въ Кюстендилъ и на турскитѣ въ Македония за появяванието въ планината на всевъзможни разбойнически чети и тѣхни главатари. Издигванието на ружнско кралевство е възбудило сжщо и малко южноружнско народно движение по Пиндъ и по-малкитѣ градовце при Костуръ и Битоля въ Македония, гдѣто сж открили така исто ружнски училища.[2] Но това течение, до колкото можахъ да забѣлѣжа, не се докосна до катунарскитѣ Власи и до прьснатитѣ, полуобългарени, полуогърчени влашки градски обитатели въ България и Източна Румелия. Само въ София нѣколцина Куцовласи приеха ружнско подданство, за да не бждатъ задължени да служатъ въ българската войска.

Влашкото катунарство е старо. Вече въ 11-то столѣтие, както

---

[1] Годишница IV, 247.

[2] За тие Македоновласи ср. Die Sprache der Olympo-Walachen nebst einer Einleitung über Land und Leute отъ Густавъ Вейгандъ, Лейпцигъ 1888.

разказва Кекавменъ, Тессалийски Власи пращали своитѣ стада съ семействата си лѣтѣ, отъ Априлий до Септемврий, по планинитѣ въ България.[1] Историята на Власитѣ отъ Адриатическийтъ прѣдѣлъ и въ Сърбия е добрѣ извѣстна по многобройни източници. Скитанието между топлитѣ зимни пасища въ южна Тракия и наоколо лѣжащитѣ планини е ставало сѫщо и въ срѣднитѣ вѣкове; Пахимеръ разказва, какъ Византийцитѣ 1285 при едно татарско нашествие въ България врѣдъ сурова зима прѣкарали въ Мала Азия катунаритѣ Власи, що били между Виза и Цариградъ, заедно съ стадата имъ, за да не би тѣ да се присъединатъ съ настѫпающитѣ Татаре.[2] Попрѣмѣнний животъ на овчаритѣ между Родопитѣ и пограничното крайбрѣжие се споменува отъ Кантакузена въ 14-то столѣтие.

Румѫнскийтъ елементъ нѣкога е билъ въ България много посиленъ, и множество Власи отдавна вече се сѫ обългарили. Въ много мѣсности, гдѣто въ настоящемъ само лѣтѣ се виждатъ нѣколко влашки катунари овчари, една романска номенклатура, запазена по планинскитѣ върхове и високитѣ долини, свидѣтелствува исчезнало за днесь постоянно население отъ латинский езикъ. Въ Искрецка околии въ Балканътъ едно село се нарича Черечелъ (рум. cercel обица), въ близкната мѣстность Високъ има едно мѣсто Букоровци (рум. букоръ прѣкрасенъ); въ мѣстностьта Бурелъ, между Царибродъ и Брѣзникъ, лѣжатъ мѣстата Крнулъ, Чорулъ, Гургулятъ, Радуловци (потомци на нѣкой си Радулъ), Чакуровци. Едно значително село въ тѣснинитѣ на Сукова рѣка се нарича Власи, скалата до него Мумулъ. Една планина наредъ съ градецътъ Трънъ е наречена Чирчилатъ, двѣ села въ околностьта Херулъ (или Ерулъ) и Банишоръ. Въ Кранще (на сѣверъ отъ Кюстендилъ) срѣщаме имена за купове кѫщи: Крецулъ (рум. крекъ бърчкавъ, часть отъ Горно Уйно), Борбуловци (отъ личното име Борбулъ, часть отъ Рѣсенъ), Витурци (къмъ Чешляпци), Мусулъ (при Любата). Сѫщото явление се срѣща и въ централна Срѣдня Гора: при Коприщица една ливада Урсулица (рум. Урсулъ мечка), една полѣгатость Крецулъ, една долина Дѫлбоки Валъ (бълг. дѫлбокъ и рум. vale), единъ горский долъ Чербулъ (чербу рум. еленъ), сѫщо около Панагюрище единъ

---

[1] Εἰς τὰ ὄρη τῆς Βουλγαρίας Васильевскій, Совѣты и разсказы одного византийскаго боярина XI-го столѣтія, Петербургъ 1881, 90, 106. Срав. Томашекъ, Zur Kunde der Haemushalbinse I, 68. Кекавменъ упоминава сѫщо за побратимството и между Власитѣ (Васильевскій 106).

[2] Пахимеръ, Андроникъ Палеологъ 1-ий. I глава 37.

потокъ Мерулъ (рум. ябълка). Въ двата поименовани града се срѣщатъ румѫнски лични имена Нѣгулъ, Драгулъ, Янкулъ, Радулъ, сѫщо и въ произведени отъ тѣхъ (съ окончание -овъ) прѣкори. Въ селото Аджаръ въ Караджа-дагъ на югъ отъ Калоферъ една улица се нарича Влашка махала, макаръ тамъ вече и да нѣма никакъ Власи. Исто и въ Родопитѣ се хвърлятъ въ очи подобни слѣди; на лѣвийтъ брѣгъ па Места двѣ мухамедано-български села се зоватъ Сингуръ (рум. самъ отъ лат. singuli) и Крбулъ. За жителитѣ на българскийтъ градъ Котелъ два мѣстни писателя, Раковски и Славейковъ утвърждаватъ, че тѣ сѫ потомци на заселени тукъ влашки катунари овчари. Забѣлѣжително е, че номенклатурата на селата и дворовете по сѣверниятъ склонъ на Балканътъ е свободна отъ такива румѫнски елементи; можеха да ми се попаднатъ само Батулци (отъ Батулъ) и Драгулинъ Долъ около Тетевенъ. Това цѣло явление наумява срѣщанието на мѣста римски имена въ сегашнитѣ германски части на Тиролски и Швейцарски Алпи, далечъ прѣзъ настоящитѣ граници на ретороманскийтъ и италиянский езици.[1]

IV. Албанцитѣ.

Расипилени Албански колонии въ историческо врѣме. Албанци въ Бессарабия, прѣселени въ 1829 г. изъ България. Албанскийтъ езикъ като таенъ езикъ.

Прѣброяванието на 1881 г. намѣри само петстотинъ души, които явиха албанскийтъ[2] езикъ за матеренъ, навѣрно исключително само врѣменно дошли чужденци. Имена на мѣста, прѣдания и исторически свидѣтелствувания показватъ, че тука нѣкога е имало постоянно живущи Албанци. Дубровчанинътъ Джорджичъ (1595) пише, че въ България имало много села съ храбри и добрѣ обрѫжени християнски Албанци, които могли да искаратъ на бойно поле 7000 души, само отъ Търново 1500 конници.[3] На западъ въ Берковишкийтъ Балканъ *Копеловци* въ 17 столѣтие е било населено съ католически Албанци. Извѣстното голѣмо «Албанско село» (Арбанаси) при Търново напротивъ, както показватъ исторически свѣдѣния, отъ самото начало е имало грьцкий характеръ; за албанското происхождение на жителитѣ освѣнъ името нѣма никак-

---

[1] Ср. прѣвъсходната книга на проф. Юлиусъ Юнгъ, Römer und Romanen in den Donauländern 2 Aufl. Innsbruck 1887.

[2] Старо-българското име Арбанасинъ се е замѣнило сега съ турското Арнаутинъ или дори съ западноевропейското Албанецъ.

[3] Макушевъ, Monumenta hist. Slavorum merid. II 246, 25.

КНЯЖЕСТВО

БЪЛГАРИЯ.

Негова повърхнина, природа, население, духовна култура, управление и новѣйша история:

отъ

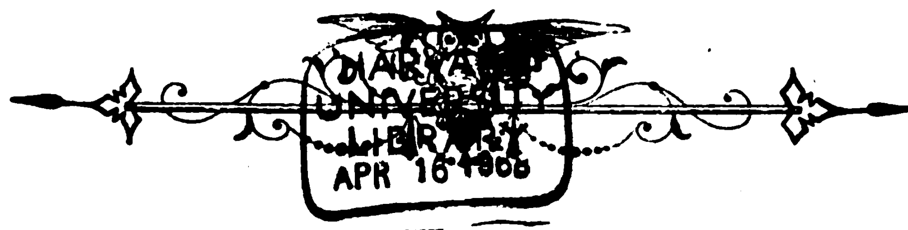
Конст. Иречекъ,

професоръ въ Виенския университетъ.

Въ 2 части:

Часть I. Българска Държава.
Часть II. Пѫтувания по България.

Пловдивъ

Издание и печать на Хр. Г. Дановъ

1899